

Maisema, johon voi uppoutua

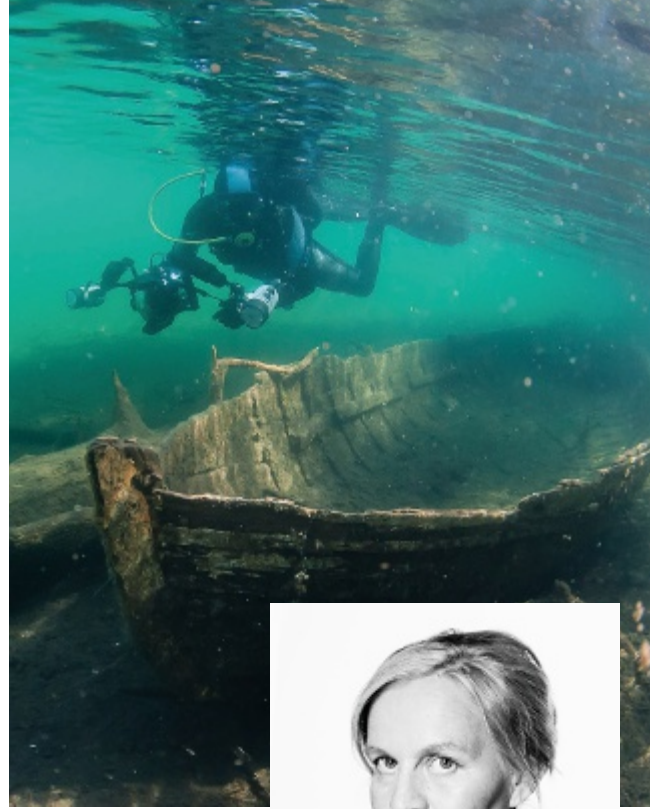
Vedenlainen maisema näyttäytyy sukeltajille moninaisena luontoa ja kulttuuria kokoavana paikkana. Sen moniaistisuus ja irrallisuus muusta maailmasta tekevät sen maisemakokemuksesta tunteikkaan.

Avasin maisemantutkijana osana BalticRIM-hanketta kyselyn sukeltajille vedenalaisesta maisemasta helmikuussa Venemessujen ja Hylkysukellusseminaarin aikoihin. BalticRIM-hanke nostaa Itämeren alueella vedenalaisen kulttuuriperinnön tietoisuuteen osaksi merialuesuunnittelua, ja hankkeen tutkimusosuudessa pureudun myös vedenalaisen maiseman kokemiseen. Nyt kysely sukeltajille on suljettu, ja olen tutustunut sen liki sataanneljäänkymmeneen vastaukseen. Aineisto antaa monipuolisen kuvan vedenalaisen maiseman merkityksistä, kokemuksista, arvoista ja tunteista sen yhdelle käyttäjäryhmälle, sukeltajille, ovatpa he sitten vapaa-ajan sukeltajia tai Itämeressä työnsä puolesta sukeltavia.

Suosituissa sukelluskohteissa oletetaan olevan hyvät luonnonolosuhteet näkyvyyden, tuulen, virtausten ja syvyyden suhteen, mielenkiintoista nähtävää sekä turvallinen, saavutettavissa oleva ja helppo veteenmenopaikka. Mitä yksityiskohtaisemmin kysymykset tarkentuvat vedenalaisen maiseman ominaisuuksiin sitä enemmän vastauksissa painotetaan sekä luonnon moninaisuutta että kulttuurillisia ihmisen jättämiä jälkiä. Hyvään sukelluspaikkaan kuuluvat niin mielenkiintoinen vedenalainen maisema, runsas kasvisto ja eliöstö kuin rakennelmat, hylyt ja historialliset paikkaan liittyvät taustatarinatkin. Vedenalaisen maiseman katsotaan muodostuvan ennen kaikkea pohjanmuodoista, joista erityisiksi mainitaan kalliojyrkänteet, lohkareet, kivikot, riutat, luolat sekä hiekkapohja kasvustoineen ja levineen. Vaikka näkyvyys ja veden kirkkaus ovat tärkeä osa miellyttävää sukelluskokemusta, vain harva mieltää väliveden ominaisuudet osaksi maisemaa.

Vedenalaiseen maisemaan liitetään myös paljon paikan henkeen liittyviä ominaisuuksia ja arvoja. Se koetaan hyvin tunnepi-toisesti. Kysyttäessä maiseman ominaisuuksista vastauksissa painoutuivat paikan henkeä kuvaavat määreet, eivät maisemalliset elementit kallioineen, rakennelmineen ja lajiston rikkauksiseen.

Paikan henkeä, sen kauneus- ja tunnearvoja korostavat vastaukset heijastavat vedenalaisen maiseman merkityksiä ja arvoja sukeltajille. Vedenalainen maisema on erityinen. Se halutaankin pitää irrallaan muusta elämästä ja siihen liitetään kokemuksellisuutta kuten seikkailu, jännitys, majesteettillisuus ja rauhoittavuus. Samasta syystä moni korosti kysyttäessä, miten vedenpäällinen maisema jatkuu veden alla, että ei mitenkään, ja se juuri on hienoa.

Oskari Sundholm

Lili Zoe Ermezei

Laura Seesmeri
Turun yliopiston maisemantutkimus
laura.seesmeri@utu.fi

Vedenalainen maisema on erityinen. Seikkailu, jännitys, majesteettillisuus ja rauhoittavuus.

Sukeltajat kokevat olevansa erityisessä asemassa, kun saavat oikeuden nauttia tästä vedenalaisesta erityisestä maisemasta. Maisemasuhteeseen liittyy sekä omistajuutta että vastuuta. Parhaimmista paikoista ei välttämättä haluta kertoa; ne pidetään salaisuutena ja niitä varjellaan omina henkireikkinä. Toisaalta tämä erityisasema, jossa pääsee kurkistamaan maailmaan, joka tuntuu olevan vain harvojen herkkua, synnyttää myös suurta vastuuntunnetta. Sukeltajina monet tuntevat olevansa vastuussa siitä, että vedenalainen maisema säilyy ja sitä suojellaan. Monelle tuntuu olevan kunnia-asia, että suuri yleisö ymmärtäisi vedenalaisen maailman erityisyyden ja osaisi ajatella sitä samalla tavalla havoittavana kuin maanpäällinen maisema. Vedenalainen maisema on maailma, johon voi uppoutua, mutta se on myös tärkeää saada esille kaikille, jotta se säilyttäisi upeutensa.

Kirjoittaja työskentelee projektitutkijana BalticRIM-hankkeessa. Sukeltajaliitto on yksi hankkeen kumppaneista.